

Churchill om FN

I ett tal i förrgår uttalade sig Winston Churchill om Förenta nationerna på ett sätt som säkerligen ger uttryck åt en omfattande kritisk opinion. Det är typiskt att Churchill på punkt efter punkt framhöll organisationens svagheter, men att hans antydningar om bote-medel mot dessa svagheter antingen är uppenbart värdelösa eller lika uppenbart omöjliga att genomföra.

Generalförsamlingen har fått större betydelse än man vid FN:s upprättande tänkte sig, betonade Churchill. Denna församling har enormt utvidgats genom att nya nationer intagits i förbundet. Det vore en anomali "att ett enda litet lands röst eller fördomar skall få påverka en händelseutveckling som berör befolkningar av många gånger större numerär. Här måste en ändring till det bättre komma till stånd."

Generalförsamlingen har utan tvivel, särskilt under Ungern- och Mellanösternkriserna senaste året, framträtt inför opinionen på ett helt annat sätt än under förbundets första år. Detta beror emellertid väsentligen på att säkerhetsrådet, organisationens exekutiva organ, visat sig oförmöget att handla, väsentligen på grund av att Ryssland genom sitt begagnande av vetorätten — vid mer än åttio tillfällen — eller genom hot att begagna denna rätt satt rådet ur funktion. Någon ersättning för säkerhetsrådet, sådant man en gång tänkte sig detta, har församlingen dock inte kunnat bli. Ty medan säkerhetsrådet formellt har befogenhet att fatta för organisationens medlemmar bindande beslut och bland annat kan bestämmande om gemensamma aktioner vid fredsbrott eller hot mot freden, kan generalförsamlingen endast besluta resolutioner, som enligt stadgan saknar förbindande karaktär. Då församlingen fördömde den ryska interventionen i Ungern fick detta inte någon reell betydelse, eftersom Ryssland och dess satelliter inte tog någon som helst hänsyn till de uttalanden som gjordes och de krav som ställdes.

Genom massupptagandet av nya stater i FN år 1955 ökades dess medlemsantal från 60 till 81. Principiellt medförde denna utvidgning dock inte någon förändring av församlingens ställning och inte heller något nytt maktförhållande mellan små och stora nationer. Både före och efter 1955 har generalförsamlingen till övervägande del bestått av små stater, och alla stater har i detta organ samma befogenhet. Då

Churchill talar om det orimliga i att en liten stats röst skall betyda lika mycket som en stor stats berör han den gamla tvistefrågan huruvida det inte skulle vara möjligt med en graderad rösträtt inom organisationen, så att staternas röststyrka bleve beroende av folkmängd, militär styrka, industriell produktion och andra omständigheter. Att finna en lösning på detta problem under bestående förhållanden är otänkbart, och någon reell förbättring genom en graderad röstskala skulle från den demokratiska synpunkt Churchill företräder inte rimligen kunna vinnas. Om folkmängden bleve avgörande för röstgraderingen, vilket onekligen ligger närmast till hands, skulle exempelvis Ryssland uppväga Skandinavien, England, Italien och Frankrike; härtill kommer att de ryska satelliterna reellt är redskap för den ryska politiken, medan de mindre staterna inom det demokratiska blocket kan föra och ofta för en mot de stora västmakterna självständig politik och att dessa stormakter sinsemellan stundom är oense. Om man slutligen betänker att generalförsamlingen inte har någon som helst beslutanderätt, blir det än mera tydligt att Churchills förslag är ren illusionism.

Med berättigad skärpa kritiserar Churchill också FN:s misslyckande i fråga om Ungern. "Rättvisa kan inte byggas på att man missar eller träffar rätt i prick. Vi kan inte vara nöjda med ett arrangemang där vårt

nya system av internationella lagar gäller endast dem som är villiga att följa dem." Israel, England och Frankrike böjde sig för generalförsamlingens resolutioner — eller snarare för de amerikanska påtryckningarna — medan Ryssland totalt negligerade församlingens Ungernuttalanden; det är tydligen detta Churchill tänker på. Men då han slutade denna passage i sitt anförande med förklaringen att han inte ville "här i kväll föreslå en helt ny stadga för FN", förstår man honom blott alltför väl. Hur skulle denna nya stadga se ut? Var och en vet dock att Ryssland aldrig skulle stanna i ett FN där det inte hade vetorätt i säkerhetsrådet och att man i praktiken skulle kunna betvinga den ryska expansions- och undertryckningspolitiken enast genom ett storkrig som ingen önskar. Ett FN utan vetorätt vore självfallet idealt, men ett sådant FN skulle kunna byggas upp endast genom en avspänning och en enighet de stora staterna emellan som snarast skulle göra hela organisationen onödig.

I några inledande satser förklarade Churchill att han inte begärde att England skulle lämna FN, men att han fann det ostridigt att om generalförsamlingen fortsätter att fatta sina beslut på samma grunder som hittills, så kan hela organisationen bli värdelös. Det är en realistisk uppfattning, irriterande endast för dem som vill använda FN som skygglapp mot verkligheten. Men då det gäller att reformera i stället för att kritisera börjar också Churchill hjälpa till med dimbildningen. I slutorden återkommer realismen: "Atlantpakten och andra grupperingar inom den fria världen" betecknas som trygghetens värn.

En amerikansk ambassadör

har vid förhör inför senatens utrikesutskott en vecka efter utnämningen visat sig vara märkligt okunnig om internationella frågor och om det land, Ceylon, som han skulle sändas till. Bland annat kände han inte namnen på vare sig Ceylons eller Indiens premiärministrar. Han försvarade sig med att han redan börjat studera en lista på framstående personer inom det nya arbetsfältet. Senaten skall hädanefter mera systematiskt än hittills förhöra nytillsatta beskickningschefer.

Svenska Dagbladet skämtar om vad som hänt, men finner också en läxa i det. Den nye ambassadören, en gammal affärsman, hade utnämnts på grund av politiska meriter — sådant sker fortfarande, om också mindre än förr, i USA. Yrkesdiplomaterna kan däremot sina saker, det är slutsatsen.

Optimismen är nog överdriven. Atskilliga svenska — och andra — diplomater kommer till ett främmande land utan de mest nödvändiga kunskaper, delvis på grund av att de skickas dit med så kort varsel att de inte hinner förbereda sig. Andra stannar i landet lång tid utan att genom läsning av böcker — den enda metoden — skaffa sig en någorlunda allsidig och systematisk kunskap; de nöjer sig med det lilla och osäkra som lärs genom flyktiga iakttagelser och samtal. Det är sant att denna diplomattyp är på avskrivning. Men den förekommer ännu, särskilt på avlägsna poster, och även svenska förhör skulle kunna bli lustiga och blamanta, om också inte så groteska som de amerikanska.